

✓ सुतनाथ

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसादृशेदेवेनमः॥ ॥ इन्द्रसालक्षणांयेन शुनमात्रेणवुच्यते॥ तदहंसं प्रवक्ष्या
 मि श्रुतबोधमविलस्रमः॥ १॥ संयुक्ताद्यं दीर्घं सानुत्कारं विसर्जसमिधं॥ विशेषमक्षरं गुरुपादात्तत्वं विक
 ल्येन॥ २॥ यस्याः पादे प्रथमे द्वादशमात्रास्तथा नतीयेपि॥ अष्टादशद्वितीये चतुर्थके पञ्चदशसार्ध
 ॥ ३॥ आर्यात्रराजतुल्यं प्रथमाधमपि प्रयुक्तं वेत्॥ कामिनितामुपगीतिं प्रकाशगतेर्महाकवयः॥ ४॥
 आर्यापूर्वाधमसं द्वितीयमपि भवति हंसवात् गते॥ छन्दो विटलं दान्ती गीतिनाममृतवाणिभाषने॥ ५॥
 आशुचतुर्थं पञ्चमकं वेत् यत्र गुरुस्यात्साक्षरपङ्क्तिः॥ ६॥ अगुरुचतुर्थं भवति गुरुद्वौ॥ घनकुचगुग्मे
 शशिवदनासौ॥ ७॥ तुर्यं पञ्चमकं वेत् यत्र स्थान्त्र्युवाले॥ विद्वद्विर्मगनेत्रेयोक्तासामदलेखा॥ ८॥

॥ १॥

श्लोकेषु गुरुज्ञेयं सर्वत्र लघुपञ्चमं॥ द्वित्रतुः पादयोर्हंसं सप्तमं दीर्घमन्ययोः॥ ॥ आदिगतं तुर्यं
 गतं पञ्चमकं चान्यगतं॥ स्याद्गुरुचेत्तत्कं धितं मानवकक्रीडमिदं॥ ॥ द्वितुर्यषष्ठमं पृथगुक्तं
 प्रयेजितं यदा॥ तदानीवेदयति तौ बुधानगत्वरूपिणी॥ ॥ सर्वे वर्या दीर्घा यस्याः विश्रामस्यादे
 वेदे॥ विद्वद्देवीणां वाणि व्याख्यातासाविमुन्माला॥ ॥ तन्विगुरुस्यादाशुचतुर्थं पञ्चमषष्ठं चा
 न्यमुपाश्रयं॥ इन्द्रियवारो यत्र विरामः साकं नीयावम्यकमाला॥ १२॥ चम्यकमालामत्र भवेदस्य
 विहीनापुमनिधे॥ छन्दसि दक्षा ये कवयस्तन्मालामध्याते वृवते॥ ॥ मन्दाक्रान्ताश्च यतिरहित
 सालंकारे भवति यदि सा॥ तैर्द्विद्विधुवमभिहितं शेषां हंसिकमलवदने॥ ॥ इत्येवमेति

यते यत्र षष्ठं कंकुगीवेत द्वे वा दृमा न्य ॥ विश्रामः स्यात्तन्निवेदे लुरंगैः स्तां भाषते शालिनी हान्सी
शा ॥ ॥ आद्यचतुर्थं महीननितम्बे सप्रमकं दशमं वत धान्यम् ॥ यत्र गुरुपकटस्मरसारे स्यात्क
थितं ननु दोषः कमेतत् ॥ ॥ यस्यां स्त्रिषट्सप्रममक्षरं स्याद्गुह्यं जुजं येन वसंवत दत्तं ॥ गत्यो वि
लज्जीकृतं हंसकाते जातिमिदुवज्जां वुवते कवीन्द्राः ॥ ॥ यदीन्दुवज्जाचरणौ शुषूर्वे भवति वल्मी
लघवसुवर्णौ ॥ अमन्दमाद्यन्मदनेतदानीं सुपेन्दुवज्जा कथिता कवीन्द्रैः ॥ ॥ यत्र द्वयो रयोनयो
स्तुपादौ भवति सीमन्निचन्द्रकाते विद्वद्विराजैः परिकीर्तिता सा प्रयुज्यतामिदुपजातिरेषा
॥ ॥ आख्यानिका स्यात्प्रकटीकृतार्थे यदीन्दुवज्जाचरणौ पुरस्तात् ॥ दुपेन्दुवज्जाचरणौ स्त्रयो

न्ये मनीषिनोक्ता विपरीतपूर्वा ॥ ॥ आद्यमक्षरमन्तस्तृतीयकं सप्रमचनवमदशान्तिमं ॥ दीर्घमिदु
सुखियच जायते तावदन्तिकचयोरथाङ्गतां ॥ ॥ अक्षरं च नवमं दशमं च ॥ अन्यथा द्ववति यत्र विनीते
॥ प्राक्तनैः सुनयने यदि सैव स्वागतेनिकथिता कविभिः सा ॥ ॥ सत्तृतीयकषष्ठमन्तरते नवमं
विरतिप्रवभवं गुरुचेत् ॥ यत्नपीनययो धरभारराते ननु तोटकदत्तमिदं कथितम् ॥ ॥ यदाद्य
चतुर्थं तथा सप्रमं चतुर्थं वा स्रंरुखमेकादशाय ॥ शरचन्द्रविदेषिवक्त्रा रवीन्दे न दुक्तं कविन्दुर्भु
जङ्गुप्रयातं ॥ ॥ अथिहशोदरियत्रचतुर्थं क गुरुच सप्रमकं दशमं तथा ॥ विरतिचंचतथेव विव
क्षारो दुत विलम्बितमित्युपदिश्यते ॥ ॥ प्रथमाक्षरमाद्यन्तृतीययो दुत विलम्बितकस्य पादयो

यदिनात्रतदा कमलेक्षणे भवति सुन्दरि सा हरिणी प्रजा ॥ उयेन्दुवजावरणे पुसन्निवे दुषा न्यवर्णी ल
 चवः कृता ॥ मन्दो लसद्भुजीत कामकासु केवदे निवशस्थामिदं बुधास्तदा ॥ ॥ पित्तमशोकं
 रणालिपयते वशस्थयादागुरुपूर्ववर्णका ॥ नारुण्यदोलारतिरगलालसे नामिन्दुवशांकव
 यः प्रवक्षते ॥ ॥ यस्यापि ये प्रथमकमक्षरद्वयं तु र्यजथागुरुनवमं दशान्निमं ॥ सा च चचेतिर
 पित्तमुगम्य है सालक्षिता मृतलनिके प्रभावती ॥ ॥ आर्यवेदितममथा लमं नवा न्नादावशो गुरु ॥ ३
 विरतौ सुभाषिते स्थान् विश्रामो भवति महेशनेत्रदिग्भिर्विशेषाननुत्तदतिप्रहर्षिणी सा ॥ ॥
 आर्यद्वितीयमपि चतुर्हृतचतुर्थं यत्राष्टमं दशमकाच्यमुपाच्यमशं ॥ कामाङ्कुशैर्वशितकाम

मनोजेनेकात्रेव सन्निलक किल न ददति ॥ ॥ प्रथममगुरुषट्क विद्यते यत्र कात्रे तदनुचदशमवदक्ष
 रं द्वादशाक्षं गिरिभि रथतुरगे र्यत्र कात्रे विरामः सुकविजनमनो जामालिनी सा पसिद्धा ॥ ॥ सुमुखिल
 चवः पञ्चपाच्यास्ततो दशमात्रिमः स दनु ललिता लापेव स्त्री यदि स चतुर्दशो ॥ भवति च पुनर्यत्रोपाच्यः
 स्फुरत्करकं करोयति रपिरसे वै दरे चैः स्मृता हरिणी तिसा ॥ ॥ यदि प्राच्यो रुखः कलितकमलेष
 षगपरास्ततो वर्णाः पञ्चपुरुषा नि सुकुमारंगिरि वित्तो ॥ त्रयो न्यत्रोपाच्यः स न जघनभोगाति सुभगैर
 सैरीशैर्यस्या भवति विरजिता शिखरिणी ॥ द्वितीयमलिकुत्तले यदि षडष्टमं द्वादशं चतुर्दशमथपि ये
 गुरुगंभीरनाभिर्हृदे ॥ स पञ्चदशमात्रज नदनु यत्र कात्रे यतिर्गिरीन्दुफलाभक्तुलै भवति सुभूरथी

निस ॥ चत्वारः प्राक् सुमुखि गुरवो द्वादशैकादशैश्चैव सुगन्धैर्वर्णैश्चैव तदनुकुसुमा मोदिनि द्वादशाश्चैव युगल
सहस्रैश्चैव त्रिकाशैर्विरामैः मन्दाक्रान्ता यव रक्तवयस्य न्विनां संगिरन्ते ॥ आद्याश्चैव गुरवस्तथा प्रियतमैश्चैव
थाचाष्टमस्तत्त्रैकादशतस्तथा सद्युचेदष्टादशाश्चैव ततः ॥ मार्तण्डैश्चैव मुनिभिश्चैव त्रिविरतिः चैवैव विम्बा
नने तद्वत्प्रवदन्त्रिकावारसिकोशाद्दलविक्रीडितैः ॥ चत्वारोऽयत्र वर्णाः प्रथममद्यवः षष्ठकः सप्तमोऽपि
द्वादशैश्चैव द्वादशाश्चैव युगलमद्यवः षष्ठकः सप्तमोऽपि द्वादशाश्चैव युगलमद्यवः षष्ठकः सप्तमोऽपि
वालेवश्चैव कवीन्दुः सुननुनिगदितां सगन्धैः सायसिद्धां ॥ ॥ इति युगलवो धं चैवैव लक्षणां संयत्नी ॥

आर्य समाज

1.384

ASHA ARCHIVES